

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Prouidentiam, seu prædestinationem esse operationem intellectus,
senserunt nonnulli Scholastici. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

rit voluntate, & intellectu, non docuit Arist. nec alibi insinuat: quare eo loco ad Eudemum, non dicit, ea quæ nobis casu eueniunt, Deo non esse fortuita, cum oppositum plane indicauerit lib. illo secundo Magnorum moralium, vt Deum ab iniustitia vindicaret. Adde etiam quod Arist. eo 7. ad Eudemum duplicem fortunam constituit, vnam diuinam, alteram naturalem, & hanc videtur negare diuinæ providentiæ, vt 1.2. q. 9. art. 4. dicemus.

Est alius locus Arist. in quo longe aliter sentitur. quam hæcenus diximus, lib. nimirum 10. Ethic. cap. 3. circa finem ubi ait: *At vero qui mente operatur, & eam colit, disponit optime, & amicissimus Deus immortalius est. Nam si Deus curam humanarum rerum, vt existimatur, aliquam habent, rationi sane consentaneum fuerit ipso eo gaudere, quod est optimum, maximeque sibi congruum: hoc autem facit ipsa mens. Cæterum neque hoc, testimonio purgare possumus Aristotelem ab omni errore: tum quia non concedit Deo plenam, & perfectam curam rerum humanarum, sed aliquam dimittit, quasi ea, quæ minima sunt inter homines, nec curet, neque cogitet: sed ea solum quæ maiora sunt & ipsi maxime cognata, quale putant esse, mentem excolere. Tum etiam, quia cum concedit curam circa ea, quæ ab hominibus geruntur, nimirum quod deo placeant, qui recte mentem excolunt, non concedit proinde providentiam: hæc enim est cura, & sollicitudo futurorum: at quam Aristoteles concedit in eo cap. circa res præsentis tantum versatur: eo igitur testimonio non possumus omnino Aristotelem defendere.*

Tertium alium errorem tribuit Platoni Massilius Philius in argumento *Protagoræ*, & Gregor. Nyss. 8. Philosophia. c. 1. & 4. quod assereret, Deum vniuersalibus, & incorruptibilibus rebus proxime, & per se ipsum providere, alijs autem per medios quosdam demones. Quamobrem Michael Medina lib. 2. de deo in Deum fidei arbitrat, nullum fuisse Philosophorum, qui luce fidei destitutus, de providentia Dei disputans, non errauerit, aut simpliciter, aut peculiari aliquo modo eam negans: sed Plato lib. 14. de legibus dialogo 10. versus finem latissime ostendit Deum, providentiam, & curam habere minimarum rerum, sicut perfectissimus artifex minimorum etiam, in arte notitiam habet.

Hos errores optime refellant, & pro Dei providentia eleganter disputant, Ambros. lib. 1. officiorum c. 13. Chrysost. Homil. 9. ad populum Antio. de qua etiam reflex libris ipse composuit Aug. 5. de civitate c. 9. & 10. & 2. de libero arb. per totum, Salustianus per octo libros, quos de hac re edidit, & Nyssen lib. 8. Philosophia. S. Thom. 3. contra gent. c. 47. vsque ad 75. Est igitur Catholica veritas, Deum non solum notitiam rerum omnium futurarum habere, sicut disp. 63. c. 1. probatum est: sed etiam curam, & voluntatem ea omnia disponendi, & suo tempore faciendi, excepto peccato. Nam cum omnia etiam minima, eo auctore fiunt, & conferuntur, vt disp. 173. dicemus, sequitur ab æterno ea omnia facere decreuisse, & destinasse, quæ etiam ab æterno nouit. Quæ vero operatio intellectus, an voluntatis providentia dicatur, in sequentibus capitulis explicandum est.

Hæc autem veritas in vniuersum definita est in Scriptura Sap. 14. *Tu autem pater gubernas omnia providentia*; Et iterum de sapientia Dei dicitur, *Attingens a fine vsque ad finem fortiter, disponit omnia suauiter*, & Luc. 11. & Matth. 6. multa sunt de hac re, quæ Dei providentiam circa minima etiam declarant, *Vsq. in 1. part. Tomas 1.*

vt quod Deus curam habeat sæni, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur; quod sine Dei providentia passer non pereat & similia. Quare indubitata res est apud Catholicos imo etiam apud hæreticos, licet in modo explicandi aliqua sit varietas, vt disp. 99. patebit.

Quorundam igitur recentiorum sententia, qui dicunt, Deum non præfinisse providentia sua singula opera, quia nec præfiniuit opera quædam minoris momenti, vt numerum muscarum, & motum earum versus hanc, aut illam partem, nec vlla opera nostra libera, mihi quidem absolute nulla ratione probari potest, quocumque modo ab eius auctoribus explicetur. Nam si dicant, Deum nullam voluntatem speciatim habuisse circa numerum muscarum, & earum motum, est aperte absurdum. Sic enim Deus non prouideret rebus omnibus minimis, nisi in vniuersum, & remote in suis causis, qui est error Aristot. & Platonis iam impugnatus. Tum etiam deberemus dicere, nec in tempore Deum habere voluntatem concurrendi cum musca ad hunc, vel illum motum, musca etiam periret sine Patre nostro, & passer similiter quod est contra illud Luc. 11. & Matth. 6. Aut si in tempore habet Deus voluntatem circa hæc singula opera, sequitur ipsum mutari, qui in tempore incipit vel le aliquid: aut dicendum est ab æterno illud voluisse. Si vero dicant, non præfinisse Deum hæc omnia ante præsum concitium secundæ causæ, sed simul cum illo, recte docentidem tamen de omnibus asserere debent, nec maior ratio est, cur de rebus minimis, quam de maximis id asserant. Hoc autem intelligo circa res, quæ producendæ erant concursu secundæ causæ, nam quas Deus per se facturus erat, solus facere decreuit, nulla causa creata præiua.

Sed de actibus humanis liberis eodem modo dicendum est, aut enim asserant, Deum ab æterno tantum habuisse voluntatem vniuersalem concurrendi cum omnibus hominibus, nec eam habuisse circa singulas operationes, & ita defendi non potest, quia in tempore concurrens cum hac causa, per singula opera, habet singulatim voluntatem concurrendi cum illa, & placet illi talis concursus: ergo ab æterno habuit; vel in tempore incipiens habere mutatus est; vel denique incidimus in errorem Arist. qui providentiam tantum in vniuersum, & consulam assignauit, nimirum in causis, prouidentem causas ad effectus, & nihil singulatim de illis curantem, quæ omnia absurda sunt. Aut asserunt Deum nihil præfinisse humanorum actuum sine cooperatione, & concursu arbitrij præiusto, & hoc verissimum esse ostendimus disp. 99. ob id tamen non debet, nec potest absolute negari, Deum singula prouidisse, & præfinisse singulatim, quæ in tempore facturus erat, ita vt particula, *Præ*, non significet antecessorem causalitatis Dei respectu nostræ, sed temporis, respectu existentis effectus: sed de hac re iterum disp. 114. c. 5.

CAPVT II.

Providentiam seu prædestinationem esse operationem intellectus senserunt nonnulli Scholastici.

In quaestione initio proposita variant Scholastici, & aliqui plus æ quo inter se contentant, ea enim est, non rerum, sed vocum parua dissensio, an, e licet operatio intellectus, aut voluntatis vel

T

vtriusque

7
Res
minimas
futuras
qua
ratione
præ
finiuit
Deus.

8
Actus
humanus
liber
res etiam
in
particul
præfiniuit.

Præfiniuit
ad quid
refe
ratur.

*Providentia,
prædestina-
tio, si diffi-
rentia.*

utriusque simul, vocari debeat providentia. Eademque difficultas de prædestinatione est, nam prædestinatio, prout à sanctis Patribus, & Scholasticis Doctoribus accipitur, à providentia solum differt, sicut speciale ab universali: providentia enim res omnes generatim respicit: prædestinatio vero solum circa gratiam iustificationis, & glorificationis versatur. Quamobrem de utraque simul præfens controversia nobis examinanda est, quoad hanc enim eadem est utriusque ratio.

*Quod etiam
opinio
Alexand.*

Est igitur prior opinio, providentiam, seu prædestinationem esse actum intellectus directe, sed relate ad actum voluntatis. Sic docent Alex. qui tametsi de providentia loquens 1. p. q. 2. mem. 2. ad intellectum, & voluntatem dicat pertinere, nec determinet ad quam præcipue reducatur, quæstione tamen 28. mem. 1. art. 2. ad 2. de prædestinatione plane docet, esse operationem intellectus.

*Duran 4.
S. Thomæ,
Caietan.
Capreol.
Marfil.*

Idem Durand. in 1. d. 4. q. 1. n. 9. S. Thom. & Caietan. in hoc art. 1. & infra q. 2. art. 1. Capreolus in 1. d. 4. q. 1. a. 1. conclus. 1. & art. 2. conclus. 1. His fauet Marfil. in 1. q. 4. art. 1. in principio, cum asserit, providentiam ad scientiam pertinere, quamquam postea de prædestinatione sermonem habens, eodem art. notatione 2. corolla 3. ita inquit ad prædestinationem pertinere, scientiam ad disponendum; voluntatem insuper, & potentiam ad efficiendum, sed quænam earum directe providentia dicatur, non explicat.

Prima ratio.

Hæc sententia in universum tam de providentia, quam de prædestinatione probatur: primum, quoniam providere aut prædestinare, est ordinare aliquid in finem, sed ordinatio est operatio intellectus, ergo providere & prædestinare. Deinde quoniam providentia est pars prudentiæ, ad hanc enim pertinet futura providere, de præteritis memoriis, & præsentia nosse, sed prudentiæ operatio ad intellectum pertinet: ergo & providentia. Idcirco Boeth. lib. 4. de consolatione prof. 6. dixit, providentiam esse ipsam divinam rationem, in summo omnium principe constitutam, quæ cuncta disponit.

Boeth.

*Disidium
inter aucto-
res huius
sententiæ.*

Cæterum auctores huius sententiæ non eodem modo eam defendunt, Alexand. & Durand. cum quibus videtur facere Marfilius dicunt, providentiam, seu prædestinationem esse actum intellectus qui præcedit voluntatem, & dictas, seu proponit quæ voluntas debet decernere, atque communiter iudicium appellatur: alij vero citati censent esse actum intellectus post affectum voluntatis circa media, quem dicunt esse imperium, quo deferretur virtus voluntatis, & imperus illius, per modum (ut ita dicamus) cuiusdam insinuationis seu intimationis ad opus, & potentias exequentes, atque hunc esse actum proprium prudentiæ arbitrantur ita ut consultare, & iudicium ferre, alijs virtutibus annexis prudentiæ tribuant nonnulli Thomistæ cum Doctore sancto 2. 2. q. 47. a. 8. & 5. per totam, & 37. art. 6. in corpore & ad 3.

CAPUT III.

Ex aliorum sententia providentiæ, seu prædestinationis est actus voluntatis.

Alijs vero magis probatur eorum sententia, qui docent nomen providentiæ, universæ, & prædestinatiōis, speciatim operationem significare voluntatis formaliter, sed connotare quoque ordinem ad intellectum, non quomodocunque, sed futura ordinantem, & disponentem: omnis enim

actus voluntatis, supponit etiam operationem intellectus, non tamen ita peculiarem. Quemadmodum etiam de electione dicemus in 1. 2. q. 13. art. 1. esse quidem operationem voluntatis cum ordine ad intellectum consulantem, & conferentem inter se media, & cum fine. Porro providentiam, & prædestinationem ad voluntatem pertinere, docent in primis Bonau. in 1. d. 4. q. 1. art. 1. q. 2. Scot. q. 1. in principio, Greg. q. 1. a. 1. Sic Damas. lib. 2. de fide cap. 29. providentiam in principio bifariam definit his verbis. Est rerum procuratio, quæ Deus fingitur: actusque Providentiæ est voluntas Dei, per quam res omnes apte, congrue, quæ gubernantur. Huic sententiæ ad stipulantur doctores, qui docent imperium esse operationem voluntatis, non intellectus, in quo tamen eorum sententiam 1. 2. q. 17. art. 1. confutabimus. Hi sunt Henricus quodlib. 9. q. 6. Bonau. in 3. d. 17. art. 1. q. 1. ad 3. Almai tract. 3. moral. cap. 1. Hieron. ab angelis. cap. 1. Moral. 3. parte textus corol. 3. Okum in 3. q. 12. art. 4. cond. 3.

Ratione vero hanc sententiam confirmant, nam tametsi nomen providentiæ, nonnunquam futurorum scientia sumatur, imo hæc videatur primaria nominis significatio, quæ ratione Boeth. de divina scientia disp. 5. de consolatione prof. ultima, dicitur, tam melius providentiam quam prævidentiam, aut præscientiam vocari, ut supra regulimus disp. 64. cap. 2. (vita prout vocetur, qui à longe res videt, ante quam eveniant) nihilominus frequens vius est, ut prout dicitur, non qui solum res futuras à longe videt, sed etiam qui earum debitam curam, & rationem habet, ob idque illis prospicere, & recte consulere dicitur: eodem fere modo prout dicitur nuncupatur, qui à malis futuris cauet, hic enim curam etiam futurorum habet: sed hic agitur de providentia, non solum quærens sola scientia futurorum est, sic enim non est diversum attributum à scientiæ, sed quatenus est cum cura aliqua, & studio rerum futurarum, secundum rectam dispositionem. Ergo non est iudicium, quod res voluntati proponuntur, sed potius studium, & propositum voluntatis. Hoc argumento satis probatum manet, contra Alex. & alios iuxta partis, providentiam non esse operationem solius intellectus, quæ voluntatis propositum præcedit.

Porro non esse operationem intellectus, quæ subiequitur voluntatem, & habet rationem imperij, sicut dicunt S. Thom. & alij, qui ipsam in prior opinione sequuntur, non ita demonstrat. Hæc enim operatio intellectus, cum supponat imperium voluntatis, non inepte dici potest studium, & cura rerum agendarum. Cæterum neque talem actum esse, probatur primum, quoniam talis operatio etiam in nobis superflue ponitur ad motionem exequentis facultatis, sed satis est, si iudicium sequatur affectus in voluntate, ut facultas exeques suo tempore operetur, nec alia indiget insinuatione, imo nec illius capax est, ut latius ostendam in 1. 2. q. 13. art. 1. ergo nec in Deo, adhuc nostro modo intelligentis, ponenda est: in Deo namque has omnes operationes ratione distinguimus instat earum, quæ in nobis reip. differunt. Deinde quoniam in nobis talis operatio tenera esset, non videtur in Deo constituenda nostro etiam modo intelligendi. In nobis enim necessaria videtur, ut imperium voluntatis intimatione quadam deferat facultatibus exequentibus; at in Deo nulla talis facultas exequens ponenda est distincta à voluntate, ut disp. 102. dicamus: frustra ergo in eo adducit